

Factsheet 12

Focus op overheidsopdrachten

Versie nr. 8 d.d. 31 januari 2020

Inhoudsopgave

I.	WAT ZIJN OVERHEIDSOPDRACHTEN?.....	3
II.	NALEVING VAN DE REGELS VOOR OVERHEIDSOPDRACHTEN.....	4
III.	AANDACHTSPUNTEN	5

I. Wat zijn overheidsopdrachten?

In de regels voor overheidsopdrachten wordt omschreven welke aanbestedingsprocedures en publiciteitsvoorschriften van toepassing zijn bij bepaalde drempelwaarden. Alle opdrachten moeten worden verstrekt op basis van objectieve criteria die ervoor zorgen dat de beginselen van transparantie, non-discriminatie en gelijke behandeling worden nageleefd en dat de inschrijvingen zodanig worden beoordeeld dat mededinging mogelijk is.

Vrijwel alle projecten kopen extern goederen en diensten in. Er wordt bijvoorbeeld een externe accountant ingehuurd voor de eerstelijnscontrole, er wordt een project- en financieel manager ingehuurd om de lead partner te helpen met de organisatorische en administratieve aspecten van de projectuitvoering, er wordt catering en technische apparatuur voor conferenties en vergaderingen besteld. Bij het inkopen van goederen en diensten en het verlenen van opdrachten aan externe leveranciers dienen de regels voor overheidsopdrachten in acht te worden genomen.

Er gelden regels op drie niveaus:

1. de EU-richtlijnen voor overheidsopdrachten;
2. nationale regels;
3. interne regels van de afzonderlijke partnerorganisaties.

De Lidstaten hebben de EU-richtlijnen voor overheidsopdrachten omgezet in nationaal recht. De Lidstaten vullen de EU-richtlijnen in met behulp van instrumenten als:

- nationale wet- en regelgeving voor overheidsopdrachten;
- eventuele nationale / regionale richtsnoeren voor overheidsopdrachten in het kader van EFRO.

Indien de nationale/regionale wet- en regelgeving strikter is dan de Europese (bijvoorbeeld op het gebied van publiciteit en vrije mededinging met lagere drempelbedragen dan in de EU-richtlijnen) dan zijn de **striktere regels van toepassing**.

II. Naleving van de regels voor overheidsopdrachten

Vanuit de volgende niveaus kan de verplichting worden opgelegd om een aanbestedingsprocedure uit te schrijven:

- Europees niveau
- nationaal/regionaal niveau
- intern niveau

Indien niet duidelijk is welke specifieke regels in een specifiek geval van toepassing zijn, adviseert het Gezamenlijk secretariaat aan om de volgende bronnen te raadplegen:

- de website over de interne markt:
http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/index_en.htm
- de aangewezen eerstelijnscontroleur;
- de nationale bevoegde instantie op het gebied van aanbestedingen van overheidsopdrachten.

Let erop dat de basisbeginselen van transparantie, non-discriminatie en gelijke behandeling ook van toepassing zijn op aankopen en uitbestede activiteiten onder de drempelwaarden. Eigenlijk is het belangrijkste verschil tussen overheidsopdrachten die boven dan wel onder de drempelwaarde liggen, de mate van publiciteit en formaliteit van de aanbestedingsprocedure: bij Europese aanbestedingen is het verplicht om, in tegenstelling tot aanbestedingen die worden aangekondigd in nationale/regionale media, drie verschillende offertes aan te vragen (de 'bid-at-three'-regel).

Bij de naleving van de aanbestedingsregels speelt de documentatie een cruciale rol. Deze documentatie bestaat meestal uit de volgende bescheiden (dit kan variëren afhankelijk van de specifieke procedure die wordt gehanteerd in de verschillende Lidstaten, maar kan ook per geval verschillen):

- Programma van eisen (voldoende gespecificeerd, inclusief duidelijke informatie over de gunningscriteria en het gewicht dat de verschillende criteria hebben);
- verzoek tot het indienen van een offerte of de publicatie/aankondiging van de aanbesteding;
- ontvangen offertes;
- rapportage over de beoordeling van de offertes (beoordelings-/selectierapport), inclusief:
 - motivering van de gevolgde procedure in het licht van de vastgestelde behoeften;
 - beoordeling van de offertes in het licht van de gepubliceerde gunningscriteria en het gewicht dat aan de verschillende criteria wordt gegeven;
- brieven waarin de offertes worden aanvaard/afgewezen;
- contract, met inbegrip van eventuele wijzigingen en/of verlenging (onderbouwd met bewijs dat deze geen invloed hebben gehad op de economie op de markt en dat het voorwerp van het oorspronkelijke contract niet is veranderd);
- bewijs dat de gedane betalingen overeenkomen met de opdracht (facturen en bewijs van betaling);
- bewijs dat de goederen of diensten zijn geleverd.

III. Aandachtspunten

- Een van de **belangrijkste auditbevindingen** voor de Programmaperiode 2007-2013 was dat de regels op het gebied van overheidsopdrachten niet voldoende waren nageleefd. Als auditors ontdekken dat de regels voor overheidsopdrachten niet zijn nageleefd, moet de verantwoordelijke partner het betreffende EFRO-bedrag terugbetalen.
- De regels en beginselen voor overheidsopdrachten zijn van toepassing op **alle overheden en publiekrechtelijke instellingen** en daarom ook op hun deelname aan een Interreg 2 Zeeën-project.
- **Private organisaties** die deelnemen aan een Interreg 2 Zeeën-project en die EFRO-subsidie en/of nationale/regionale/lokale subsidie krijgen, moeten de procedures voor overheidsopdrachten in acht nemen die volgens de Europese, nationale en interne regels van toepassing zijn op hun organisatie.
- Er moet bewijs zijn dat de keuze met betrekking tot de **publiciteitsvoorschriften** (voldoende publiciteit) voldoet aan de EU-richtlijnen en de toepasselijke nationale wet- en regelgeving (afhankelijk van de drempelwaarden). Ten behoeve van eerstelijnscontroles en auditdoeleinden moeten de projectpartners alle stappen in de aanbestedingsprocedure documenteren.
- Hoe groter het belang van een opdracht is voor mogelijke inschrijvers uit andere Lidstaten, hoe breder deze moet worden aangeboden. Dus afhankelijk van de aard van de diensten en goederen is het in bepaalde gevallen aan te raden om de aanbesteding **in de hele EU te publiceren**, ook als de waarde van de opdracht onder de EU-drempel ligt.
- Welke aanbestedingsprocedure van toepassing is, is afhankelijk van de **waarde van de opdracht**. Bij het berekenen van de waarde van een opdracht moet het totale maximale bedrag worden geraamd dat gedurende de gehele looptijd (inclusief verlengingen) kan worden betaald. Dat betekent dat partners de waarde van eventuele verlengingen van de contractperiode niet buiten beschouwing mogen laten om onder een bepaalde drempel te blijven en zodoende een bepaalde aanbestedingsprocedure niet hoeven te volgen.
- Bij het berekenen van de waarde van de opdracht moet niet alleen worden gekeken naar de waarde van de betreffende opdracht, maar ook naar alle **directe gunningen van vergelijkbare aard** die de organisatie in dat boekjaar heeft gedaan of zal doen.
- Overheidsopdrachten mogen niet worden opgesplitst in **diverse kleinere opdrachten** om onder de drempelwaarde voor directe gunningen te komen.
- In geval van een **directe gunningsprocedure** omwille van urgentie moet worden aangetoond dat de urgentie wordt veroorzaakt door omstandigheden die de aanbestedende organisatie niet had kunnen voorzien. Een gebrekkige planning door de aanbestedende organisatie geeft geen recht op directe gunning.
- In geval van een directe gunningsprocedure om technische redenen/exclusiviteit moet uitgesloten zijn dat een andere leverancier dan degene die de opdracht krijgt, in staat is om de gevraagde diensten te leveren; dit moet gebaseerd zijn op objectieve criteria. Zo is een directe gunning om technische redenen/exclusiviteit meestal niet gerechtvaardigd bij projectmanagementdiensten. Het feit dat er in het verleden al eerder gewerkt is met een bepaalde externe dienstverlener, dat men tevreden was over de kwaliteit van het werk en dat men wil profiteren van de kennis die de dienstverlener in het verleden op vergelijkbare terreinen heeft opgedaan dankzij de samenwerking met de partnerorganisatie, is niet voldoende onderbouwing voor directe gunning. Als er geen objectief bewijs bestaat, moet er alsnog een openbare aanbesteding worden uitgeschreven. Op basis van de uitkomst daarvan zal blijken of er werkelijk geen vergelijkbaar alternatief op de markt is.

- Een projectpartner blijft als enige verantwoordelijk voor de nakoming van zijn verplichtingen op het gebied van overheidsopdrachten. Projectpartners kunnen geen contracten aan andere projectpartners toekennen binnen het kader van hetzelfde project¹. Dit komt omdat de rol van projectpartner en de rol van dienstverlener verschillend en over het algemeen niet compatibel zijn. Desondanks kunnen waarnemers optreden als verlener van goederen of diensten zolang aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - De waarnemer speelt een sleutelrol in het project en zijn deelname aan het project is fundamenteel voor de succesvolle oplevering van het project (waardoor de waarnemer het partnerschap niet kan verlaten om als externe dienstverlener op te treden, aangezien dit een impact zou hebben op de oplevering van het project);
 - De waarnemer won de aanbestedingsprocedure conform de Europese, nationale, lokale en interne openbare aanbestedingsregels van de projectpartner;
 - Zowel de projectpartner als de waarnemer kunnen aantonen dat deze laatste geen ongeoorloofd voordeel kon genieten (zoals het hebben van bepaalde kennis dankzij zijn positie, niet-publieke informatie, etc.) die kan leiden tot een verstoring van het principe van vrije mededinging en tot de discriminatie van kandidaten in het kader van de toewijzing van het contract;
 - Zowel de projectpartner als de waarnemer kunnen aantonen dat de toewijzing van het contract gebeurd is zonder een belangenconflict.
- Projecten die niet kunnen bewijzen dat opdrachten zijn verleend conform de openbare aanbestedingsprocedures, lopen het risico de **EFRO-subsidie kwijt te raken**. Gezien de complexiteit van deze materie, wordt projectpartners geadviseerd nauw met hun juridische afdeling samen te werken om te zorgen dat opdrachten aan de Europese, nationale en interne regels voor overheidsopdrachten voldoen.

¹ Houd er rekening mee dat deze vereiste niet van toepassing is in een situatie van wettelijk monopolie dat is vastgesteld in overeenstemming met het EU-recht (zoals gedefinieerd in de mededeling van de Commissie over de Notie staatssteun (2016 / C262 / 01) onder sectie 6.2 (188) "Concurrentievervalsing").